

Türk Eximbank'ın 2017-2021 Dönemi Faaliyetlerinin DuPont Yöntemine Göre Analizi*

Ali BORA**
Musa ŞANAL***
Servet ÖNAL****

ÖZ

Türk Eximbank, 1987 tarihinde Devlet Yatırım Bankası'nın tekrar düzenlenmesiyle ihracatın geliştirilmesi, ihraç edilen ürün ve hizmet çeşitlerinin artırılması, ihraç ürünlerine yeni pazar bulunması, dış müteahhitlik faaliyetlerinin genişletilmesi gibi hizmetler için kredilendirme, sigortalama ve garanti hizmeti sunan Kalkınma ve Yatırım Bankaları (KYB) grubunda devlet destekli ihracat kredi kuruluşudur. DuPont modeli olarak bilinen özsermaye kârlılığı modeli, bir bankanın özsermaye kârlılığını birkaç temel bileşene ayırır. Bu bileşenler; kâr marjı, aktiflerin verimliliği ve özsermaye çarpanıdır.

Bu çalışmada, Türk Eximbank'ın 2017 – 2021 dönemi faaliyetleri DuPont modeli olarak bilinen özsermaye kârlılığı yöntemi ile incelenmektedir. Türk Eximbank, 2017 ve 2018 yıllarında KYB ortalamasından yüksek, bankacılık sektörü ortalamasından daha düşük özsermaye kârlılığına sahipken sonraki üç yılda hem KYB ortalamasından hem de bankacılık sektörü ortalamasından önemli derecede yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Türk Eximbank'ın daha yüksek özsermaye kârlılığına sahip olmasının nedeni; hem KYB ortalamasından hem de Türk Bankacılık Sektörü ortalamasından daha düşük aktif kârlılığına sahip olmasına rağmen daha yüksek özsermaye çarpanına sahip olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma ve Yatırım Bankaları, Türk Eximbank, DuPont, Özsermaye Kârlılığı.

Analysis of Türk Eximbank's Activities for the Period 2017-2021 According to the DuPont Method

ABSTRACT

Türk Eximbank is a state-supported export credit institution in the group of development and investment banks that provides credit, insurance and guarantee services for services such as developing exports, increasing the variety of exported products and services, finding new markets for export products, and expanding foreign contracting activities, with the reorganization of the State Investment Bank in 1987. The equity profitability model, known as the DuPont model, divides a bank's equity profitability into several basic components. These components are; profit margin, efficiency of assets and equity multiplier.

In this study, Türk Eximbank's activities in the 2017 - 2021 period are examined with the equity profitability method, known as the DuPont model. While Türk Eximbank had an equity profitability higher than the Development and Investment Banks (DIB) average and lower than the banking sector average in 2017 and 2018, it is seen that it had a significantly higher rate than both the DIB average and the banking sector average in the following three years. The reason why Türk Eximbank has a higher return on equity is that it has a higher equity multiplier despite having a lower return on assets than both the DIB average and the Turkish Banking Sector average.

Keywords: Development and Investment Banks, Türk Eximbank, DuPont, Return on Equity.

* Bu çalışma XVIII. BANESS Congresses Series on Economics, Business and Management-Ohrd/Republic of North Macedonia 26-27 November, 2022'de sunulan bildiriden türetilmiştir./ This paper is derived from the paper presented at the XVIIIth BANESS Congresses Series on Economics, Business and Management-Ohrd/Republic of North Macedonia 26-27 November, 2022.

** **Corresponding Author/Sorumlu Yazar,** Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye/ Asst. Prof., Selçuk University, Konya, Türkiye, ali.bora@sencuk.edu.tr

*** Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, Adana, Türkiye/ Assoc. Prof. Dr., Çukurova University, Adana, Türkiye, msanal@cu.edu.tr

**** Dr. Öğr. Üyesi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Osmaniye, Türkiye/ Asst. Prof., Osmaniye Korkut Ata University, Osmaniye, Türkiye, servetonal@osmaniye.edu.tr

Makale Gönderim ve Kabul Tarihleri/Article Submission and Acceptance Dates: 05.06.2025-05.08.2025

Citation/Atf: Bora, A., Şanal, M., & Önal, S. (2025). Türk eximbank'ın 2017-2021 dönemi faaliyetlerinin dupont yöntemine göre analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 57, 327-343. <https://doi.org/10.52642/susbed.1715108>

1. Giriş

Genel olarak Eximbank, Amerika'nın ihracatını finanse etmek için ABD Hükümetince 1934 yılında kurulmuştur. Eximbank kredilerinden, Amerikan mallarının satın alınmasında kullanılması şartıyla, özel, kamu ya da yabancı şirketler veya çokuluslu şirketlerin yararlanması amaçlanmıştır. Krediler, projeye bağlı veya cari ithalat güçlüklerini gidermeye yönelik krediler şeklinde kullanılması hedeflenmiştir. Eximbank'lar, ihracat yapan şirketlere finansman kolaylıkları sağlayan diğer ülkelerde oluşan rekabet avantajı eşitsizliğini giderme ve kendi ülke ihracat düzeylerini, ülkenin ihracat yapan şirketlerine finansman kolaylığı sağlayarak arttırmayı amaçlayan bankalardır. Türk Eximbank, mal ve hizmetlerin dışalım ve satımı ile yurtdışında müteahhitlik hizmetleri dış yatırımlarının ve yurtiçinde yatırım malları üretim ve satışlarının finanse, sigorta ve garanti edilmeleri ve bu yoldan uluslararası pazarlardaki rekabet güçlerinin artırılması ve politik ve ticari risk taşıyan pazarlarda güven içinde iş yapılabilmesi için kurulmuş, bu amaçlara ek olarak Devlet Yatırım Bankasının da yerini almıştır. Türk Eximbank, KYB grubunda sınıflandırılmakta olup, devlet destekli ihracat kredi kuruluşudur.

Bankaların için DuPont analiz yöntemi, bankaların özsermaye kârlılığını analiz etmek için kullanılan bir yöntemdir. Bu analiz yöntemini kullanmak, banka yönetiminin özsermaye kârlılığını neyin yönlendirdiğini ve net kâr marjı, aktiflerin verimliliği ve özsermaye çarpanı arasındaki ilişkinin ne olduğunu daha net görmesini sağlar. Bu analiz, banka yönetimine, banka sahipleri ve ortakları için özsermaye kârlılığını en üst düzeye çıkaracak banka kaynaklarının etkili yönetimini belirlemede izlenecek yöntemler hakkında yol gösterir. DuPont sistemi, bankaların aktif kârlılığını etkileyen faktörleri belirlemeye yardımcı olan finansal analize imkan sağlar. DuPont analiz yönteminde kullanılan özsermaye kârlılığı denklemi; kâr marjı, aktiflerin verimliliği ve özsermaye çarpanı bileşenlerinden oluşmaktadır. (Tijjang, Sudirman & Efendy, 2020: 54).

Bu çalışmanın amacı, Türk Eximbank'ın 2017-2021 dönemi finansal performansını özsermaye karlılığı yöntemi olarak da bilinen DuPont yöntemine göre analiz etmektir. Bu analizde, Türk Eximbank'ın özsermaye karlılığının KYB ve bankacılık sektörü ortalamasına göre düşük ya da yüksek olma nedenleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Türk Eximbank, 2017 ve 2018 yıllarında KYB ortalamasından yüksek, bankacılık sektörü ortalamasından daha düşük özsermaye karlılığına sahipken sonraki üç yılda hem KYB ortalamasından hem de bankacılık sektörü ortalamasından önemli derecede yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Türk Eximbank'ın daha yüksek özsermaye karlılığına sahip olmasının nedeni; hem KYB ortalamasından hem de Türk Bankacılık Sektörü ortalamasından daha düşük aktif karlılığına sahip olmasına rağmen daha yüksek özsermaye çarpanına sahip olmasıdır. KYB'ler ve Türk Eximbank ile ilgili yapılan daha önceki çalışmalarda, DuPont analiz yöntemi fazlaca kullanılan bir yöntem olmaması sebebiyle bu çalışma sonraki çalışmalar için yol gösterici olacaktır.

Çalışmanın giriş kısmından sonra Türk Eximbank'ın kuruluşu, amaçları ve sunduğu hizmetler anlatılmakta, üçüncü bölümde Türk Eximbank'ın fon kaynakları, dördüncü bölümde Türk Eximbank'ın 2017-2021 dönemine ilişkin finansal göstergeleri incelenmekte, beşinci bölümde Türk Eximbank'ın 2017-2021 dönemi faaliyetlerinin DuPont yöntemine göre analizi yapılmaktadır. Analiz kısmında özsermaye kârlılığı, kâr marjı ve aktif verimliliği bileşenlerinden oluşan aktif kârlılığı ve kâr marjı, aktif verimliliği ile özsermaye çarpanı bileşenlerinden oluşan özsermaye kârlılığı incelenmiştir. Çalışmada, Türkiye Bankalar Birliği (TBB) tarafından yayınlamış veriler kullanılmıştır.

2. Literatür İncelemesi

Türk Eximbank, oran analizi ve DuPont analiz yöntemi ile ilgili yapılan çalışmaları şu şekilde özetlemek mümkündür: Arslan & Bora, (2016a) tarafından yapılan ve 1991-2015 dönemi Türk Bankacılık Sektörü (TBS) detaylı olarak incelendiği çalışmalarında; TBS'de faaliyette bulunan bankalar, sermaye yapısına göre kamu sermayeli, özel sermayeli ve yabancı sermayeli bankalar şeklinde gruplandırılmış ve bu bankaların finansal performansları oran analizi yöntemi kullanılarak karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çalışma sonucunda, kamu kaynaklarının doğru kullanımı, bankacılık sektörünün sağlam yapıya kavuşması ve kamu sermayeli bankaların iyi yönetim göstermesi sebebiyle Devletin borçlanma faiz oranlarının 1991 - 2002 ortalamasına göre 2003 - 2014 dönemi ortalamasının kayda değer gerileme gösterdiği ortaya konmuştur (Arslan & Bora, 2016a: 142).

Arslan ve Bora (2016b), çalışmasında, incelenen dönemde Türkiye ekonomisinde ve bankacılık sektöründeki gelişmeler incelenmiş, incelemede bankacılık sektörü ile ilgili yerli ve yabancı bankaların finansal performansları oran analizi yöntemi kullanılarak ölçülmüştür. Oran analizinde; likidite oranları, aktiflerin kalitesiyle ilgili oranlar, sermaye yeterlilik oranları, kârlılık ve gelir gider yapısıyla ilgili oranlar kullanılmıştır. Çalışma sonucunda banka gruplarının enflasyonun ve devlet tahvil faizlerinin yükseldiği zamanlarda yüksek faize bağlı kârlar sağladığı, enflasyonun ve devlet tahvil faiz oranlarının azaldığı zamanlarda ise faiz dışı gelirlerini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Arslan & Bora, 2016b: 9).

Arslan (2017) çalışmasında, TBS'de 2015 yılında aktif büyüklüklerine göre ilk yedi bankaya ait finansal performansları 2003 – 2015 dönemi için oran analiz yöntemiyle mukayeseli olarak incelenmiştir. 2015 yılında, üçü özel, üçü kamu ve biri yabancı sermayeden oluşan bu ilk yedi bankanın aktif büyüklüğünün sektörün %74'ünü oluşturduğu tespit edilmiştir. Çalışmada kullanılan oran analizi; bankalarda sektörel payları, aktif kaliteleriyle ilgili oranlar, kârlılık ve verimlilik oranlarını kapsamıştır (Arslan, 2017: 226). Çalışma sonucunda ilgili bankalar 2003 – 2015 dönemi ortalamasına göre karşılaştırılma yapıldığında; toplam aktif yapısına göre sektörel paylarda Ziraat Bankası ilk sırada, İş Bankası ikinci sırada, son iki sırayı ise sırasıyla Vakıflar Bankası ve Halk Bankası'nın aldığı görülmüş, krediler ve alacaklara göre sektör paylarında ise İş Bankası ilk sırada, Garanti Bankası ikinci sırada yer aldığı, son iki sırada ise Vakıflar ve Halk Bankaları olduğu belirlenmiştir. Toplam mevduata göre sektör paylarında ise ilk sırayı Ziraat Bankası ikinci sırayı İş Bankası aldığı belirlenmiştir. Toplam aktif kârlılıklarına bakıldığında, Akbank ilk sırada Ziraat Bankası ikinci sırada yer almış, son iki sırada ise Vakıfbank ve Yapı Kredi Bankası yer almıştır. Kârlılık oranlarından önemli oran olarak gösterilen özsermaye kârlılığında ise, Ziraat Bankası ilk sırada, Halk Bankası ikinci, Garanti Bankası üçüncü sırada yer almıştır. Şube başına kârlılıkta Garanti Bankası'nın birinci, Akbank'ın ikinci sırada yer almıştır. Personel başına kârlılık oranında ilk sıralarda Akbank ve Garanti Bankası'nın olduğu görülmüştür. Akbank kârlılık oranlarının ikisinde ilk sırada, birinde ikinci sırada, Yapı Kredi Bankası ise dört oranın hepsinde son sırada yer almıştır. Verimlilik oranlarının ikisinde Akbank, ikisinde Garanti Bankası ilk sırada yer alırken, Ziraat Bankası dört oranın ikisinde son iki sırada yer aldığı belirlenmiştir (Arslan, 2017: 244).

Bora ve Arslan (2017a) çalışmalarında, Türkiye'deki bankacılık sektöründe faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankaların 2015 yılındaki performansları oran analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmada, yabancı sermayeli bankaların bankacılık sektöründeki payının bir önceki yılda %15,4 olan payının 2015 yılında %26,9'a çıktığı tespit edilmiştir. 2015 yılı verilerine göre Türkiye'deki yabancı sermayeli bankaların %21,2'si satın alma yolu ile faaliyete başladığı belirtilmiştir. İncelenen yılda yabancı sermayeli bankalarda Garanti Bankası, Denizbank ve Finans Bank'ın ilk üç sırayı aldığı belirlenmiştir (Bora & Arslan, 2017: 6).

Bora ve Arslan (2017b) tarafından yapılan çalışmada, TBS'de faaliyet gösteren kamu sermayeli mevduat bankalarının finansal performansları 2003–2015 dönemi için oran analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Çalışma sonucunda; kredi kalitesini gösteren kredi ve alacakların toplam aktife oranı açısından, Ziraat Bankasının ilgili dönemde sektör ortalamasına göre düşük kaldığı gözlenmiştir. İncelenen bankalarda Mevduatın aktiflere oranı, yıllar itibarıyla düştüğü görülmüş, bu durum mevduat dışı kaynakların daha çok kullanılmaya başladığı şeklinde yorumlanmıştır. Çalışmada, aktif kalitesini gösteren oranlardan takipteki kredilerin krediler ve alacaklara oranında Vakıflar Bankası sektör ortalamasına göre düşük kaldığı görülmüştür. Bu durumda Vakıflar Bankasının kullandığı kredi kalitesi sektör ortalamasının altında kalmıştır. Çalışmada, bankaların aktif kârlılığındaki gelişme de incelenmiş, Halk Bankası ilgili dönem boyunca sektör ortalamasının altında olduğu belirlenmiş, bu durum kârlılık açısından en başarısız kamu sermayeli mevduat bankasının Halk Bankası olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Kârlılık oranlarından bir diğeri olan özsermaye kârlılığı kriterine göre Ziraat Bankası sektörel ortalamanın çok üzerinde olduğu ortaya konmuştur. Şube başına kârlılık ve personel başına kârlılık durumuna göre Vakıflar Bankası'nın son sırada yer aldığı belirlenmiştir (Bora ve Arslan, 2017b: 46).

Önal ve Mat (2017) çalışmalarında, Türkiye'deki Özel Katılım Bankalarının 2014-2016 dönemine ait kârlılıklarını üç aylık periyotlarla oran analizi yöntemiyle incelemişler, özel katılım bankalarının, incelenen dönemde kârlılık oranlarından özsermaye kârlılığı ve aktif kârlılıklarında düşüş eğiliminin olduğu, Kuveyt Türk Katılım Bankasının diğer katılım bankalarından pozitif ayrılarak yüksek özsermaye kârlılığı ve aktif kârlılığı elde ettiği, Albaraka Türk Katılım Bankasının kârlılık oranlarında ikinci sırada yer aldığı, en son

sırada yer alan Türkiye Finans Katılım Bankasının ortalama olarak en düşük değere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Önal & Mat, 2017: 87, 93).

Önal (2018) çalışmasında, Borsa İstanbul'da kayıtlı sigorta şirketlerinin 2012-2016 dönemi faaliyetleri kârlılık açısından karşılaştırılmış, çalışma sonucunda hayat sigortası şirketlerinin hayat dışı sigorta şirketlerine göre genel olarak daha yüksek kârlılık oranlarına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Önal, 2018: 587).

Arslan ve Bora (2020) yapmış oldukları çalışmalarında, Türkiye'deki kamu sermayeli mevduat bankalarının faaliyetleri, 1991-2002 ve 2003-2015 dönemleri için oran analizi yöntemi kullanılarak kârlılık ve verimlilik açısından incelenmiştir. Kârlılık oranları olarak; aktiflerin kârlılığı, özsermaye kârlılığı, şube başına kâr ve personel başına kâr alınırken verimlilik oranları olarak ise; şube başına kredi ve alacaklar, şube başına mevduat, personel başına krediler, personel başına alacaklar ve personel başına mevduat dikkate alınmıştır. Çalışma sonucunda, ortalama aktif kârlılığı açısından Ziraat Bankası ve Vakıfbank sektör ortalamasının üzerinde performans gösterirken Halkbank 1990-2002 döneminde sektör ortalamasının altında bir orana sahip olduğu, özsermaye kârlılığına göre Ziraat Bankası ve Vakıfbank ilk dönemde sektör ortalamasının üzerinde oranlara sahipken Halkbank sektör ortalamasının altında kaldığı, ikinci dönemde üç banka da sektör ortalamasının üzerinde oranlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Arslan & Bora, 2020: 253, 262).

Arslan vd. (2020a) tarafından yapılan çalışmada, Islamic Bank of Afghanistan (Afganistan İslami Bankası)'nın geleneksel bankacılık şeklinde ve Bakhtar Bank olarak adlandırıldığı döneme ait finansal performansı ile Islamic Bank of Afghanistan olarak adlandırıldığı döneme ait finansal performansının karşılaştırması finansal oran analizi yöntemi kullanılarak 2009-2019 dönemini kapsayacak şekilde incelenmiştir. Çalışma sonucuna göre; bankanın finansal performansı önemli ölçüde geliştiği, varlık getirisi, özsermaye getirisi, likiditesi, ödeme gücü ve kaldıraç oranlarının sırasıyla % 0,005, % 0,09, % 1,69, % 0,009 ve % 8.3 arttığı belirlenmiştir. Islamic Bank of Afghanistan'ın finansal performansının önceki dönemdeki performansına kıyasla daha yüksek olduğu ve Afganistan'da katılım bankacılığın geleneksel bankacılığa kıyasla daha başarılı sonuçlar verdiği ortaya konmuştur (Arslan, Bora & Amanat, 2020a: 479).

Arslan, Bora & Amanat, (2020b) çalışmalarında, Afganistan'daki en büyük özel ticari bankalardan biri olan Afghanistan International Bank (Afganistan Uluslararası Bankası)'ın 2009-2019 dönemine ait finansal performansı oran analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Bankanın finansal performansının ölçümünde oran analizinde; likidite oranları, ödeme gücü oranları, finansal kaldıraç oranları, kârlılık oranları kullanılmıştır. Çalışma sonucunda; Afghanistan International Bank'ın incelenen dönemde 2013, 2015 ve 2017 yıllarındaki özsermaye kârlılığı ve aktif kârlılığı aşağı yönlü bir eğilim gösterdiği ve diğer yıllarda yeterli bir kârlılık oranına sahip olduğu, 2016 yılındaki likidite oranının aniden düştüğü ve uluslararası standartlarda yeterli likidite oranına sahip olmadığı, ödeme gücü oranlarının 2013, 2015, 2017 ve 2018'de kritik derecede düşük olması nedeniyle bu oranın yönetiminde sorunlar yaşandığı, finansal kaldıraç oranı olan borç/öz sermaye oranının uluslararası standartlara uygun olmadığı ortaya konmuştur (Arslan, Bora & Amanat, 2020b: 127).

Önal vd. (2021) yapmış olduğu çalışmalarında, kamu katılım bankaları ile özel katılım bankalarının finansal performansları 2015-2020 dönemi için incelenmiş, finansal performans göstergesi olarak özsermaye kârlılığı ve aktif kârlılığı oranları kullanılmış, Emlak Katılım Bankası'nın ortalama özsermaye kârlılığında ilk sırayı aldığı ortalama aktif kârlılığında ise Ziraat Katılım Bankasının daha iyi performans göstererek ilk sırada yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır (Önal, S., Eraslan, S., & Özdoğan, H. (2021: 109, 116, 117).

Arslan & Bora, (2021) tarafından yapılan "Türk Bankacılık Sektöründe Mevduat Bankalarının Finansal Performanslarının DuPont Sistemine Göre İncelenmesi: 2015-2019 Dönemi" başlıklı çalışmada; TBS'deki mevduat bankalarının sermaye sahipliği kriterine göre sınıflandırılarak 2015-2019 dönemindeki finansal performansı DuPont analiz yöntemine göre incelenmiştir. Bu çalışmada kamu sermayeli olan mevduat bankaları 2015-2018 yılları arasında sektörel ortalamasının üzerinde özsermaye kârı sağladığı, özsermaye kârlılığının 2019 yılında sektör ortalamasının altında kaldığı, özel sermayeli mevduat bankalarının ağırlıklı olarak sektör ortalamasının altında kaldığı, yabancı sermayeli mevduat bankalarının 2018 ile 2019 yıllarında sektörel ortalamasının üstünde özsermaye kârı elde ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Arslan & Bora, 2021: 6356).

Arslan & Bora (2022b) yapmış olduğu çalışmalarında, TBS'de faaliyette bulunan KYB'leri 2015 – 2020 dönemi performansı özsermaye kârlılığı yapısına göre incelenmiş; 2015 – 2020 dönemi boyunca KYB'lerin bankacılık sektör ortalamasına nazaren aktif kârlılığı daha yüksek olduğu, fakat bankacılık sektörü özsermaye çarpanı ortalaması daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Arslan & Bora, 2022b: 27).

Arslan & Bora (2023) tarafından yapılan çalışmada, TBS'de faaliyet gösteren yabancı sermayeli mevduat bankalarının 2015-2022 dönemi performansları DuPont analiz yöntemine göre incelenmiştir. Çalışma sonucunda yabancı sermayeli mevduat bankalarının özsermaye kârlılığı 2016, 2017 ve 2020 yıllarında bankacılık sektör ortalamasının altında kaldığı, aynı yıllarda özsermaye kârlılığı bileşenlerinden aktif kârlılığı da benzer şekilde sektör ortalamasının altında kaldığı, özsermaye kârlılığı bileşenlerinden özsermaye çarpanı da 2015 yılı hariç sektör ortalamasının altında kaldığı ortaya konmuştur (Arslan & Bora, 2023: 345).

Demirtaş (2024a) tarafından yapılan çalışmada, TBS'de banka gruplarının özsermaye kârlılığı Dupont analizi yöntemi ile incelenmiştir. Çalışma sonucunda, mevduat bankalarında özsermaye kârlılığı sektör ortalamasının altında iken, katılım bankalarında bu oran sektör ortalamasının üzerinde olduğu, kalkınma ve yatırım bankalarının ise genellikle mevduat bankalarının üzerinde özsermaye kârlılığına sahip olduğu ortaya konmuştur (Demirtaş, Tuğba, 2024a: 12).

Demirtaş (2024b) çalışmasında, 14 ülkeden İslami bankacılık verileri aracılığıyla öz sermaye kârlılığını destekleyen ortak bileşenleri bulmayı amaçlamış, bankaların kârlılığını etkileyen operasyonel verimlilik, aktif verimliliği ve kaldıraç faktörlerinin etkinliğini incelemek için DuPont analiz yöntemini kullanmıştır. Çalışma sonucunda, yüksek kârlılığın yüksek operasyonel verimlilik ve kaldıraçla desteklendiği, aktif verimliliğin nispeten düşük kaldığı bulgularını elde etmiştir (Demirtaş, Tuğba, 2024b: 8558).

3. Türk Eximbank'ın Kuruluşu, Amaçları ve Sunduğu Hizmetler

Genel olarak Eximbank, Amerika'nın ihracatını finanse etmek için ABD Hükümetince 1934 yılında kurulmuştur. Eximbank kredilerinden, Amerika'ya ait malların satın alınmasında kullanılmak şartıyla, özel, kamu veya yabancı şirketlerin ya da çokuluslu şirketlerin yararlanması amaçlanmıştır. Krediler, projeye bağlı ve cari ithalat zorluklarını kaldırmaya dönük krediler olarak kullanıldırılması hedeflenmiştir. Verilen kredilerde süre 15 ile 20 yıl aralığında değişmektedir. ABD, Marshall Yardımları başlamadan önce, Avrupa'nın imarına katkıda bulunmak amacıyla bu ülkeden yapılması düşünülen ithalatın finansmanı olarak kullanılmak şartıyla Avrupalı ülkelere bu yoldan önemli ölçüde kredi sağlamıştır (Seyidoğlu, 1992: 245).

3.1. Kuruluş ve Amaçları

Türk Eximbank, “mal ve hizmetlerin dışalım ve satımı ile yurtdışında müteahhitlik hizmetlerinin, dış yatırımların ve yurtiçinde yatırım malları üretim ve satışlarının finanse, sigorta ve garanti edilmeleri” ve bu yoldan “uluslararası pazarlardaki rekabet güçlerinin artırılması” ve “politik ve ticari risk taşıyan pazarlarda güven içinde iş yapılabilmesi” için kurulmuş, bu amaçlara ek olarak Devlet Yatırım Bankasının da yerini almıştır. Bu kuruluş, “ihracat projelerinde”, büyük ihracat şirketleri aracılığıyla üretici kuruluşlara, “para piyasası koşullarından daha ucuz krediler sağlamakta” ve “dış yatırımların sigorta ve garanti edilmesi” işlevlerini üstlenmektedir (Yüksel vd., 2004: 30).

Türk Eximbank, Devlet Yatırım Bankasının 1987 yılında yeniden düzenlenmesiyle onun yerine kurulmuş bir bankadır. Devlet Yatırım Bankası, İktisadi Devlet Teşekküllerinin yıllık programlarında yer alan yatırım projelerinin finansman ihtiyaçlarını karşılamakla görevli bir banka iken 17.6.1987 tarihli ve 87 / 11914 sayılı Bakanlar Kurul Kararıyla bankanın Türk Eximbank olarak yeniden düzenlenmesi kabul edilmiştir. Bankanın yeni amaçları ihracatın geliştirilmesi doğrultusunda dış satımın finanse edilmesi ve dış satım sigortası sağlamak olmuştur. Buna göre Türk Eximbank, ihracatta artış sağlanması, ihraç edilecek mal ve hizmetlerde çeşitlilik sağlanması, ihraç edilecek mallara yeni pazarlar kazandırılması, dışarıdaki müteahhitlik hizmetlerine destek sağlanması gibi hizmetler için sigorta, kredi ve garanti hizmeti sağlamaktadır. Sunulan bu finansal hizmetler çerçevesinde Türk Eximbank ihracat konusuna yönelmiş bir ihtisas bankası durumuna gelmiştir (Seyidoğlu, 1992: 893). Türk Eximbank, KYB grubunda sınıflandırılmakta olup, devlet destekli ihracat kredi kuruluşudur (Türk Eximbank, 2021: 5).

Türk Eximbank, yurt dışında yapılan yatırımlar ve ihraç edilecek yatırım mallarının üretilmesi ve satılması sürecini desteklemek ve teşvik etmek şeklinde amaçlar taşımaktadır (Türk Eximbank, 2021: 13).

3.2. Türk Eximbank'ın Sunduğu Hizmetler

Türk Eximbank'ın sunduğu hizmetler; yurt içi veya yurt dışı programlarla ihracatçılara nakdi ve gayri nakdi krediler kullandırmak, ihracatçılara kısa orta ve uzun vadeli kredi kullandırmak, ihracatçıların ve grup şirketlerinin alacaklarını ticari risklere karşı sigortalamak olarak sayılabilmektedir (Türk Eximbank, 2021: 5).

4. Türk Eximbank'ın Fon Kaynakları

4.1. Uluslararası Piyasalardan Döviz Cinsinden Fon Kaynağı Sağlanması

Türk Eximbank, ihracatçılara 2020 yılında uluslararası piyasalardan 3 milyar ABD \$ tutarında döviz cinsinden fon kaynağı sağlayarak TCMB kaynağı hariç toplam 9,5 milyar \$ düzeyinde fonu kullandırmıştır. 15,7 milyar ABD \$ seviyesindeki TCMB reeskont kaynağı ile birlikte kullanılan toplam fon tutarı bir önceki yıla göre TL krediler de dâhil olmak üzere %2 artırarak 25,6 milyar ABD \$ yükseltmiştir. Bununla birlikte yıl içerisinde yaklaşık 3,2 milyar ABD \$ tutarında kredi anapara ödemesi gerçekleştirmiştir (Türk Eximbank, 2021: 29).

4.2. TL Cinsinden Fon Kaynakları

Türk Eximbank 2020 yılında kullandığı TL kredilerinin tamamına yakınının fon kaynağı; ödenmiş sermaye ve faiz tahsilatları ile oluşan TL kaynaklarıdır. Türk Eximbank tarafından 2020 yılında borçlanma ile temin edilen fon kaynakları şu şekildedir (Türk Eximbank, 2021: 30):

- i. TL Reeskont Kredileri de dahil 31 Aralık 2020 tarihi itibarıyla TCMB tarafından sağlanan 15,7 milyar ABD \$ düzeyinde reeskont kredileri,
- ii. Bankalar konsorsiyumundan sağlanan 330 milyon ABD \$ kredi,
- iii. 465,5 milyon € ve 211 milyon ABD \$ 1 yıl vadeli sendikasyon kredisi
- iv. T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın kontrgarantisi ve Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası'nın %50 anapara garantisi ile 10 yıl vadeli 380 milyon €,
- v. Sendikasyon kredisi kapsamında 1 yıl vadeli 397,9 milyon € ve 99,8 milyon ABD \$,
- vi. İslam Kalkınma Bankası'ndan 10 yıl vadeli 45 milyon ABD \$,
- vii. Karadeniz Ticaret ve Kalkınma Bankası'ndan 2 yıl vadeli 25 milyon € ve Çin Endüstri ve Ticaret Bankası'ndan 2 yıl vadeli 200 milyon €,
- viii. Yurt dışındaki bankalardan sağlanan 432,2 milyon ABD \$ diğer krediler,
- ix. Toplam Getiri Swap ve Repo işlemleri ile sağlanan 186 milyon ABD \$.

5. Türk Eximbank'ın 2017-2021 Dönemine İlişkin Finansal Göstergeleri

Ekonomik büyümenin ihracatın gelişimine, ihracatın da ekonomik büyümenin gelişimine katkı sağlamasından dolayı ihracatçıların finansman ihtiyaçlarının karşılanmasında Türk Eximbank önemli görevler üstlenmektedir. İhracatta meydana gelen olumlu gelişmeler Türk Eximbank'ın sağlamış olduğu kredilere talebi artırmaktadır (Bülbül ve Demiral, 2016: 36).

Bu başlık altında Türk Eximbank'ın, KYB'lerin ve mevduat bankalarının 2017-2021 dönemi toplam aktiflere göre ve toplam kredi ve alacaklara göre sektörel payları ile toplam kredilerin toplam varlıklar içerisindeki payları incelenmiştir.

Tablo 1, Türk Eximbank'ın, KYB'lerin ve mevduat bankalarının 2017-2021 dönemi toplam aktiflere göre sektör paylarını göstermektedir.

Tablo 1. Toplam Aktiflere Göre Sektör Payları (%)

	2017	2018	2019	2020	2021
Eximbank	2,8	3,8	3,9	3,6	3,8
KYB	5,7	7,0	7,2	6,8	7,2
Mevduat Bankaları	94,3	93,0	92,8	93,2	92,8
Türk Bankacılık Sektörü	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak: TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi Seçilmiş Rasyolar 2011 - 2021, Temmuz 2022.

Tablo 1'e göre, 2017 yılında %2,8 olan pay, 2021 yılında %3,8'e kadar yükselmiştir. Aynı dönemde KYB'lerde benzer bir gelişme göstermiş, toplam aktiflere göre sektör payı 2017 yılında %5,7 iken 2021 yılında %7,2'ye kadar yükselmiş, bu gelişme doğrultusunda aynı dönemde mevduat bankalarının payı 2017'de %94,3'ten 2021'de %92,8'e gerilemiştir. Bu çerçevede Türk Eximbank'ın KYB'ler içerisinde toplam aktiflere göre en yüksek paya sahip KYB olduğu görülmektedir.

Tablo 2, Türk Eximbank'ın, KYB'lerin ve mevduat bankalarının 2017-2021 dönemi toplam kredi ve alacaklara göre sektörel payları göstermektedir.

Tablo 2. Toplam Krediler ve Alacaklara Göre Sektör Payları (%)

	2017	2018	2019	2020	2021
Eximbank	3,9	5,5	5,2	5,0	5,9
KYB	6,9	8,8	8,4	7,9	9,1
Mevduat Bankaları	93,1	91,2	91,6	92,1	90,9
Türk Bankacılık Sektörü	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak: TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi Seçilmiş Rasyolar 2011 - 2021, Temmuz 2022.

Tablo 2'ye göre Türk Eximbank'ın 2017-2021 dönemi toplam kredi ve alacaklara göre sektörel paylar KYB'ler ve mevduat bankaları ile karşılaştırmalı olarak incelendiğinde; toplam aktiflere göre sektör payına benzer gelişme göstermiştir. Türk Eximbank'ın 2017 yılında %3,9 olan sektör payı 2021 yılında %5,9'a yükselmiş, aynı dönemde KYB'lerin payı %6,9'dan %9,1'e yükselirken mevduat bankalarının payı %93,1'den %90,9'a kadar gerilemiştir. Toplam aktiflere göre sektör payında olduğu gibi toplam kredi ve alacaklara göre sektörel payda Türk Eximbank KYB'ler içinde en yüksek pay sahibi olmuştur.

Tablo 3. Toplam Krediler / Toplam Varlıklar (%)

	2017	2018	2019	2020	2021
Eximbank	94,0	92,9	88,0	87,7	89,4
KYB	81,2	81,7	76,4	73,6	72,6
Mevduat Bankaları	66,1	63,4	64,7	63,0	56,3
Türk Bankacılık Sektörü	66,9	64,7	65,5	63,7	57,5

Kaynak: TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi Seçilmiş Rasyolar 2011 - 2021, Temmuz 2022.

Tablo 3, Türk Eximbank'ın, KYB'lerin ve mevduat bankalarının toplam kredilerin toplam varlıklar içerisindeki payını göstermektedir. Tablo 3'e göre Türk Eximbank'ın oranı 2017 yılında %94 iken 2020 yılında %87,7'ye kadar gerilemiş, 2021 yılında %89,4'e yükselmiştir. KYB'ler için bu oran 2017 yılında %81,2'den 2021 yılında %72,6'ya kadar, mevduat bankaları için ise 2017'de %66,1'den 2021 yılında %56,3'e gerilemiştir. Bu durumda Türk Eximbank incelenen dönem boyunca hem mevduat bankalarından hem de KYB'lerden daha yüksek orana sahip olurken mevduat bankaları ise sektör ortalamasının altında orana sahip olmuştur.

Tablo 4, Türk Eximbank'ın, KYB'lerin ve mevduat bankalarının 2017-2021 dönemi bilanço hesaplarını ve hesapların yıllar itibarıyla değişimini göstermektedir.

Tablo 4. Türk Eximbank'ın 2017-2021 Dönemi Bilanço Hesapları ve Değişimi

Bilanço Hesapları (Milyon TL)	2017	2018	2017 - 2018 Değişim	2019	2018 - 2019 Değişim	2020	2019 - 2020 Değişim	2021	2020 - 2021 Değişim
Krediler	80.271	129.497	%61,3	142.892	%10,3	178.254	%24,8	287.474	%61,3
Toplam Aktifler	85.375	139.429	%63,3	162.883	%16,8	204.227	%25,4	322.378	%57,9
Alınan Krediler	67.369	108.731	%61,4	127.585	%17,3	160.631	%25,9	250.365	%55,9
İhraç Edilen Menkul Kıymetler (Net)	10.279	17.179	%67,1	18.792	%9,4	22.953	%22,1	37.284	%62,4
Sermaye Benzeri Borçlanma Araçları	32	2.995	%9358	4.026	%34,4	4.464	%10,9	5.524	%23,8
Para Piyasalarına Borçlar	152	139	%-8,6	-	-	1.376	-	6.518	%373,7
Özsermaye	5.774	7.654	%32,6	9.080	%18,6	11.414	%25,7	14.550	%27,5
Toplam Pasifler	85.375	139.429	%63,3	162.883	%16,8	204.227	%25,4	322.378	%57,9

Kaynak: Türk Eximbank Faaliyet Raporları 2021: 6, 71; 2019: 8; 2017: 6.

Tablo 4'e göre toplam aktifler bir önceki yıla nazaran 2017 yılında %25, 2018 yılında %63,3, 2019 yılında %16,8, 2020 yılında %25,4 ve 2021 yılında %57,9 değişmiştir. İncelenen dönem içerisinde en yüksek değişim oranı %63,3 ile 2018 yılında olurken en düşük değişim oranı %16,8 ile 2019 yılında gerçekleşmiştir. Aynı dönem için bir önceki yıla göre kredilerdeki değişim oranı incelendiğinde; 2017 yılında %30,3, 2018'de %61,3, 2019'da %10,3, 2020 yılında %24,8 ve 2021 yılında %61,3 olarak gerçekleşmiştir. İncelenen dönem içerisinde kredilerdeki değişim oranının en yüksek olduğu yıl aktiflerdeki değişim oranına benzer biçimde %61,3 ile 2018 ve 2021 yıllarında, en düşük değişim oranı da yine aktiflerdeki değişim oranına benzer biçimde %10,3 ile 2019 yılında olmuştur. Bir önceki yıla göre kredilerdeki değişim oranı 2017 ve 2021 yıllarında toplam aktiflerdeki değişim oranının üzerinde gerçekleşirken 2018, 2019 ve 2020 yıllarında aktiflerdeki değişim oranının altında kalmıştır. Kredilerin toplam aktiflerdeki payı 2021 yılında %89,2 olarak gerçekleşmiştir. Bu da Türk Eximbank'ın fon kaynaklarının büyük çoğunluğunu kredi olarak kullanarak ilgili firmaları desteklediğini göstermektedir. Tablo 4'e göre Türk Eximbank'ın fon kaynaklarını (bilançonun pasifini); alınan kredi, ihraç edilen menkul kıymetler, sermaye benzeri borçlanma araçları, para piyasalarından alınan borçlar ve özsermaye hesapları oluşturmaktadır. Bankanın özsermayesi 2021 yılında toplam pasiflerin %4,5'ini oluştururken, alınan krediler %77,7'lik pay ile en yüksek fon kaynağını oluşturmaktadır. 2021 yılında toplam pasiflerde ihraç edilen menkul kıymetlerin payı %11,6, sermaye benzeri borçlanma araçlarının payı %1,7 olmuştur. Toplam pasifleri oluşturan hesapların 2017-2021 dönemi yıllar itibarıyla değişim oranı incelendiğinde; toplam pasiflerde en yüksek paya sahip olan alınan kredilerdeki değişim oranı ile ihraç edilen menkul kıymetlerdeki değişim oranı toplam aktifler ve kullanılan kredilerdeki değişim oranına benzer biçimde gelişmiştir. Toplam pasifleri oluşturan hesaplarda en istikrarsız değişim sermaye benzeri borçlanma araçlarında görülmektedir. 2017 yılında %-63,6 olan değişim 2018 yılında %9358 olmuş, 2019, 2020 ve 2021 yıllarında sırasıyla %34,4, %10,9 ve %23,8 olarak gerçekleşmiştir. Özsermayedeki değişim ise 2017 yılında %11 iken 2018 yılında %32,6, 2019, 2020 ve 2021 yıllarında sırasıyla %18,6, %25,7 ve %27,5 olmuştur (Arslan ve Bora, 2022a: 108).

Tablo 5, Türk Eximbank'ın, KYB'lerin ve mevduat bankalarının 2017-2021 dönemi kredi faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin yıllar itibarıyla değişimini göstermektedir.

Tablo 5. Kredi Faaliyetleri, 2017 – 2021, (milyon ABD \$)

Krediler (Milyon ABD \$)	2017	2018	2017 - 2018 Değişim	2019	2018 - 2019 Değişim	2020	2019 - 2020 Değişim	2021	2020 - 2021 Değişim	2021 Toplam / Grup içindeki payı
Kısa Vadeli Toplam Krediler	21.522	25.026	%16,3	25.155	%0,5	21.606	%-14,1	17.932	%-17	%39 / %80
Orta ve Uzun Vadeli Krediler	2.586	2.225	%-14	1.523	%-32	6.892	%352	4.575	%-33,6	%10 / %20
Toplam Krediler	24.108	27.251	%13,0	26.679	%-2,1	28.498	%6,8	22.507	%-21	%48,9
Toplam Sigorta	15.226	16.901	%11	17.430	%3,1	17.141	%-1,5	23.566	%37,5	%51,2
Toplam Kredi/Sigorta/Garanti Desteği	39.324	44.152	%12,3	44.109	%-0,001	45.639	%3,5	46.073	%-1	%100

Kaynak: Türk Eximbank Faaliyet Raporları 2021: 6, 71; 2019: 8; 2017: 6.

Tablo 5'e göre Türk Eximbank'ın kredi faaliyetleri krediler, sigorta ve garanti desteklerinden oluşmaktadır. 2021 yılında toplam kredilerin toplam kredi/sigorta/ garanti desteği içerisindeki payı %48,9 olmuştur. Toplam krediler kendi içerisinde kısa vadeli ile orta ve uzun vadeli krediler olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. 2021 yılında toplam krediler içerisinde kısa vadeli kredilerin payı %80, orta ve uzun vadeli kredilerin payı %20 olmuştur. Buna göre Türk Eximbank 2021 yılında ilgili firmalara kredi kullanırken ağırlıklı olarak kısa vadeli kredileri tercih etmiştir. Aynı yılda toplam kredi/sigorta/ garanti desteği içerisinde kısa vadeli kredilerin payı %39 olurken orta ve uzun vadeli kredilerin payı %10 olmuştur. Yıllar itibarıyla toplam kredi/sigorta/ garanti desteğindeki değişim oranı incelendiğinde, bir önceki yıla kıyasla 2017 yılında %19,2, 2018 yılında %12,3 artarken 2019 yılında değişim olmamış, 2020 yılında %3,5 artarken

2021 yılında %1 azalmıştır. Yıllar itibariyle toplam kredilerdeki değişim oranı incelendiğinde; bir önceki yıla kıyasla 2017 yılında %9,8, 2018 yılında %13 artarken 2019 yılında %-2,1 azalmış, 2020 yılında %6,8 artmış ancak 2021 yılında %21 azalmıştır. Kısa vadeli krediler 2017 yılında %13,4, 2018 yılında %16,3, 2019 yılında %0,5 artarken 2020 yılında %14,1, 2021 yılında %17 azalmıştır. Aynı yıllarda orta ve uzun vadeli krediler kısa vadeli kredilerin tersine 2017 yılında %13, 2018 yılında %14 ve 2019 yılında %32 azalırken, 2020 yılında %352 artmış, ancak 2021 yılında %33,6 azalmıştır. Burada Türk Eximbank'ın yıllar itibariyle vadeye göre kredi tercihi görülmektedir. 2017-2019 döneminde orta ve uzun vadeli krediler yerine kısa vadeli krediler tercih edilirken, 2020 ve 2021 yıllarında tercihte önemli değişiklik olmuş ve kısa vadeli krediler yerine orta ve uzun vadeli krediler tercih edilmiş ve önemli ölçüde de artırılmıştır (Arslan ve Bora, 2022a: 109).

Tablo 6, Türk Eximbank'ın 2017-2021 dönemi kâr – zarar hesaplarını göstermektedir.

Tablo 6. Türk Eximbank'ın 2017-2021 Dönemi Kâr – Zarar Hesapları

Kâr – Zarar Hesapları (Milyon TL)	2017	2018	2017- 2018 Değişim	2019	2018 - 2019 Değişim	2020	2019 - 2020 Değişim	2021	2020 -2021 Değişim
Faiz Gelirleri	2.238	3.391	%51,5	4.856	%43,2	5.012	%3,2	7.191	%43,5
Kredilerden Alınan Faizler	2.092	3.046	%45,6	4.342	%42,6	4.229	%-2,6	6.010	%42,1
Faiz Giderleri	-	-	%106,8	-	%47,8	-	%1,3	-	%15,8
	1.224	2.532		3.742		3.789		4.388	
Net Faiz Geliri	1.014	860	%-15,2	1.115	%29,7	1.223	%9,7	2.802	%129,1
Net Komisyon ve Diğer Faaliyet Gelirleri	207	155	%-25,1	183	%18,1	239	%30,6	557	%133,1
Beklenen Zarar Karşılıkları	-77	-82	%6,5	-13	%62,2	-370	%178,2	-232	%-37,3
Personel Giderleri	-133	-170	%27,8	-226	%32,9	-261	%15,5	-301	%15,3
Diğer Faaliyet Giderleri	-162	-102	%37,0	-134	%31,4	-151	%12,7	-213	%41,1
Dönem Net Kârı	569	842	%48	1.432	%70,1	1.511	%5,5	3.107	%105,6

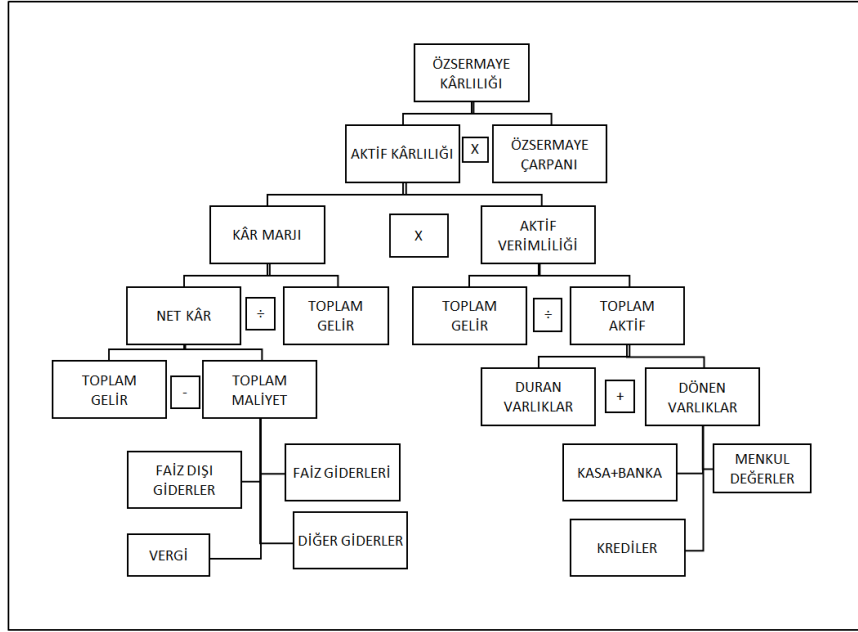
Kaynak: Türk Eximbank Faaliyet Raporları 2021: 6, 71; 2019: 8; 2017: 6.

Tablo 6'ya göre faaliyet sonucunu gösteren dönem net kârı bir önceki yıla göre 2017 yılında %35,2, 2018 yılında %48, 2019 yılında %70, 2020 yılında %5,5 artarken, 2021 yılında artış oranı %105,6 olarak gerçekleşmiştir. Net kârın kaynakları ve etkileyen unsurlar incelendiğinde; temel kaynağın faiz gelirleri olduğu görülmektedir. Faiz gelirleri dışında net komisyon ve diğer faaliyet gelirleri, personel giderleri, beklenen zarar karşılıkları ve diğer faaliyet giderleri dönem net kârını etkileyen diğer unsurlar olmaktadır. Bir önceki yıla göre faiz gelirleri 2017 yılında %36,2, 2018 yılında %51,5, 2019 yılında %43,2, 2020 yılında ise sadece %3,2 oranında artarken, 2021 yılında artış oranı %43,5 olmuştur. Aynı yıllarda faiz giderlerindeki artış faiz gelirlerindeki artışın üzerinde gerçekleşmiş, bir önceki yıla göre faiz giderlerinin artış oranı 2017 yılında %56,1, 2018 yılında %106,8, 2019 yılında %47,8 olurken 2020 yılında artış oranı %1,3, 2021 yılında %15,8 olarak gerçekleşmiştir. Bu çerçevede net faiz gelirindeki değişim 2017 yılında %18 artış iken 2018 yılında %15,2 net faiz giderinde artış olarak gerçekleşmiş, 2019, 2020 ve 2021 yıllarında tekrar faiz gelirinde artış olarak gerçekleşmiş ve faiz gelirindeki artış sırasıyla %29,7, %9,7 ve %129,1 olmuştur (Arslan ve Bora, 2022a: 110).

6. Türk Eximbank'ın 2017-2021 Dönemi Faaliyetlerinin DuPont Yöntemine Göre Analizi

6.1. DuPont Analiz Yöntemi

Bir bankanın yönetiminin hedeflerine ulaşip ulaşmadığını görmek için bankanın getiri ve risk ölçümleri analiz edilmelidir. Başlangıç aşamasında, analiz için kârlılık verilerine ulaşılmasına imkan sağlayacak bilanço ve gelir tablosu bilgileri yeterli olacaktır. Analize, özsermaye kârlılığı modeliyle başlanması uygun olacaktır. Yaygın olarak DuPont modeli olarak bilinen özsermaye kârlılığı modeli, bir bankanın kârlılığının kaynaklarını görmek için özsermaye getirisini birkaç temel bileşene ayırır. Ardından, bankanın geliştirmek isteyebileceği alanları belirlemek için bileşenler analiz edilir (Rose ve Fraser, 1988: 201).

Şekil 1. Bankacılık Sektörü Açısından DuPont Şeması

Kaynak: Hempel & Simonson, 1999: 60; Berk, 1999: 53; Tandon vd., 2016: 66.

DuPont analizi yöntemi, işletmelerin dönem faaliyetlerinin sonuçlarını özsermaye kârlılığıyla ölçen çoklu finansal oran analizleri olarak da ifade edilmektedir. Şekil 1' de ifade edilen banka sektöründe özsermaye kârlılığını meydana getiren bileşenler aşağıdaki biçimde formüle edilmektedir (Rose ve Fraser, 1988:201).

$$\text{Özsermaye Kârlılığı} = \frac{\text{Net Kâr}}{\text{Toplam Özsermaye}} \quad (1)$$

$$\text{Özsermaye Kârlılığı} = \text{Aktif Kârlılığı} \times \text{Özsermaye Çarpanı} \quad (2)$$

$$\text{Özsermaye Kârlılığı} = \frac{\text{Net Kâr}}{\text{Toplam Aktifler}} \times \frac{\text{Toplam Aktifler}}{\text{Toplam Özsermaye}} \quad (3)$$

$$\text{Aktif Kârlılığı} = \text{Kâr Marjı} \times \text{Aktif Verimliliği} \quad (4)$$

$$\text{Özsermaye Kârlılığı} = \text{Kâr Marjı} \times \text{Aktif Verimliliği} \times \text{Özsermaye Çarpanı} \quad (5)$$

Net kârın toplam özsermayeye bölünmesiyle (1) özsermaye kârlılıkları hesaplanabilmektedir. özsermayenin kârlılığı, aktif kârlılığı ile özsermaye çarpanının çarpımı (2) sonucunda da hesaplanmaktadır. Aktif kârlılığı, kâr marjı ve aktif verimlilikleri çarpılmak suretiyle elde (4) edilebildiği dikkate alınınca özsermaye kârlılığı; kâr marjı, aktif verimliliği ve özsermaye çarpanının çarpımıyla (5) hesaplanmaktadır. İnceleme yapılan bankaların özsermaye kârlılıklarında bir sorun var ise bu sorunun nedeninin ortaya çıkarılması bakımından bu formül yol göstermektedir. Bunun sonucunda, bankaların özsermaye kârlılığı sektörel ortalamasının altında ise bunun nedeni, aktif verimliliğinden mi, özsermaye çarpanından mı yoksa kâr marjından mı kaynaklandığı kolaylıkla belirlenmektedir (Arslan ve Bora, 2021: 543).

6.2. Özsermaye Kârlılığı ve Bileşenleri (Aktif Kârlılığı x Özsermaye Çarpanı)

Tablo 7, Türk Eximbank, KYB'ler ve bankacılık sektörü ortalamasına ait aktif kârlılığı ile özsermaye çarpanının çarpımından oluşan özsermaye kârlılığını 2017-2021 dönemi için göstermektedir.

Tablo 7. Özsermaye Kârlılığı ve Bileşenleri (Aktif Kârlılığı x Özsermaye Çarpanı)

Özsermaye Kârlılığı (Net Dönem Kârı / Özsermaye) (%)						
	2017	2018	2019	2020	2021	Ortalama
Eximbank	10,4	12,5	17,1	14,7	23,9	15,7
KYB Ortalaması	10,3	11,7	13,7	12,5	16,9	13,0
Bankacılık Sektör Ort.	14,9	13,8	10,6	10,5	14,0	12,8

Aktif Kârlılığı (Net Dönem Kârı / Aktifler) (%)						
	2017	2018	2019	2020	2021	Ortalama
Eximbank	0,7	0,7	0,9	0,8	1,2	0,9
KYB Ortalaması	1,8	1,8	2,0	1,8	2,0	1,9
Bankacılık Sektör Ort.	1,7	1,5	1,2	1,1	1,2	1,3

Özsermaye Çarpanı (Toplam Aktifler / Özsermaye) (X)						
	2017	2018	2019	2020	2021	Ortalama
Eximbank	14,8	18,2	17,9	17,9	22,2	18,2
KYB Ortalaması	5,8	6,9	6,8	7,3	9,6	7,3
Bankacılık Sektör Ort.	9,0	9,0	8,9	9,9	12,5	9,9

Kaynak: TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi Seçilmiş Rasyolar, 2011-2021, Temmuz 2022; TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi, 1959-2021, Haziran 2022; Türk Eximbank Faaliyet Raporları 2021: 6; 2019: 8; 2017: 6.

Tablo 7'ye göre Türk Eximbank'ın 2017 – 2021 dönemi özsermaye kârlılığı incelendiğinde; 2017 ve 2018 yıllarında KYB ortalamasından yüksek bankacılık sektörü ortalamasından daha düşük özsermaye kârlılığına sahipken sonraki üç yılda hem KYB ortalamasından hem de bankacılık sektörü ortalamasından önemli derecede yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. İncelenen dönem ortalamasına göre de Türk Eximbank hem KYB ortalamasından hem de bankacılık sektörü ortalamasından daha yüksek özsermaye kârlılığı oranına sahip olmuştur. Türk Eximbank'ın daha yüksek özsermaye kârlılığına sahip olmasının nedeni aktif kârlılığı ile özsermaye çarpanı bileşenleri açısından incelendiğinde; Türk Eximbank'ın incelenen dönem boyunca hem KYB ortalamasından hem de bankacılık sektörü ortalamasından daha düşük aktif kârlılığına sahip olmasına rağmen daha yüksek özsermaye çarpanına sahip olması olduğu görülmektedir. İncelenen 2017 – 2021 dönem ortalamasına bakıldığında hem Türk Eximbank'ın hem de KYB'lerin özsermaye kârlılığı bankacılık sektörü ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. KYB'lerin özsermaye kârlılığının yüksek olmasının nedeni aktif kârlılığının hem Türk Eximbank'tan hem de bankacılık sektör ortalamasından yüksek olmasıdır. Türk Eximbank'ın özsermaye çarpanı ortalaması hem KYB'lerin ortalamasından hem de bankacılık sektör ortalamasından yüksek gerçekleşmiştir. Bu durumun temel nedeni Türk Eximbank'ın toplam aktiflerde kredilerin payının hem KYB'lerden hem de bankacılık sektöründen yüksek olmasıdır.

6.3. Aktif Kârlılığı ve Bileşenleri (Kâr Marjı x Aktif Verimliliği)

Tablo 8, Türk Eximbank, KYB'ler ve bankacılık sektörü ortalamasına ait kâr marjı ile aktif verimliliği çarpımından oluşan aktif kârlılığını 2017-2021 dönemi için göstermektedir.

Tablo 8. Aktif Kârlılığı ve Bileşenleri (Kâr Marjı x Aktif Verimliliği)

Aktif Kârlılığı (Net Dönem Kârı / Aktifler) (%)						
	2017	2018	2019	2020	2021	Ortalama
Eximbank	0,7	0,7	0,9	0,8	1,2	0,9
KYB Ortalaması	1,8	1,8	2,0	1,8	2,0	1,9
Bankacılık Sektörü Ortalaması	1,7	1,5	1,2	1,1	1,2	1,3

Kâr Marjı (Net Kâr / Toplam Gelir**) (%)						
	2017	2018	2019	2020	2021	Ortalama
Eximbank	14,4	22,6	25,3	24,8	36,2	24,6
KYB Ortalaması	33,1	28,8	31,1	31,6	33,7	31,7
Bankacılık Sektörü Ortalaması	17,4	13,0	10,4	12,0	12,5	13,1

	Aktif Verimliliği (Toplam Gelir/Toplam Aktifler) (%)					
	2017	2018	2019	2020	2021	Ortalama
Eximbank	4,6	2,7	3,5	3,0	2,7	3,3
KYB Ortalaması	5,1	5,4	6,0	5,0	4,8	5,2
Bankacılık Sektörü Ortalaması	8,7	10,8	10,7	8,1	8,2	9,3

Kaynak: TBB, 'Türkiye'de Bankacılık Sistemi Seçilmiş Rasyolar, 2011-2021, Temmuz 2022; TBB, 'Türkiye'de Bankacılık Sistemi, 1959-2021, Haziran 2022; Eximbank Faaliyet Raporları 2021: 6; 2019: 8; 2017: 6.

**Toplam Gelir = "Faiz Gelirleri + Temettü Gelirleri + Net Ticari Kâr/Zarar + Net Ücret Komisyon Gelirleri + Diğer Faaliyet Gelirleri"

Tablo 8'e göre incelenen dönem boyunca KYB'lerin hem Türk Eximbank'tan hem de bankacılık sektörü ortalamasından daha yüksek aktif kârlılığına sahip olduğu görülmektedir. Türk Eximbank'ın ilgili döneme ait aktif kârlılığı gelişimi incelendiğinde; incelenen dönem boyunca hem KYB'lerin ortalamasından hem de 2021 yılı hariç bankacılık sektörü ortalamasından daha düşük aktif kârlılığına sahip olmuştur. İncelenen dönem kâr marjı açısından karşılaştırıldığında, KYB'lerin 2021 yılı hariç hem Türk Eximbank'tan hem de bankacılık sektörü ortalamasından daha yüksek kâr marjına sahip olduğu, Türk Eximbank'ın 2017 ve 2021 yılları hariç ikinci sırada geldiği görülmektedir. Türk Eximbank'ın 2017 yılı hariç incelenen dönem boyunca bankacılık sektör ortalamasından daha yüksek kâr marjına sahip olmasına rağmen daha düşük aktif kârlılığına sahip olmasının nedeni, incelenen dönem boyunca hem KYB'lerden hem de bankacılık sektör ortalamasından daha düşük aktif verimliliğine sahip olmasıdır. İncelenen dönem aktif verimliliği açısından karşılaştırıldığında, bankacılık sektörünün hem Türk Eximbank'tan hem de KYB'lerden daha yüksek aktif verimliliğine sahip olduğu görülmektedir. İncelenen 2017 – 2021 dönem ortalamasına bakıldığında Türk Eximbank'ın en düşük aktif kârlılığı ortalamasına sahip olduğu, KYB'lerden sonra ikinci sırada kâr marjı ortalamasına sahip olmasına rağmen en düşük aktif verimliliği ortalamasına sahip olması nedeniyle bu sonucun ortaya çıktığı görülmektedir.

6.4. Özsermaye Kârlılığı Bileşenleri (Kâr Marjı X Aktif Verimliliği X Özsermaye Çarpanı)

Tablo 9, Türk Eximbank, KYB'ler ve bankacılık sektörü ortalamasına ait kâr marjı, aktif verimliliği ve özsermaye çarpanı çarpımından oluşan özsermaye kârlılığını 2017-2021 dönemi için göstermektedir.

Tablo 9. Özsermaye Kârlılığı Bileşenleri (Kâr Marjı X Aktif Verimliliği X Özsermaye Çarpanı)

	Özsermaye Kârlılığı (Kâr Marjı X Aktif Verimliliği X Özsermaye Çarpanı) (%)					
	2017	2018	2019	2020	2021	Ortalama
Eximbank	10,4	12,5	17,1	14,7	23,9	15,7
KYB Ortalaması	10,3	11,7	13,7	12,5	16,9	13,0
Bankacılık Sektörü Ortalaması	14,9	13,8	10,6	10,5	14,0	12,8

	Kâr Marjı (Net Kâr / Toplam Gelir**) (%)					
	2017	2018	2019	2020	2021	Ortalama
Eximbank	14,4	22,6	25,3	24,8	36,2	24,6
KYB Ortalaması	33,1	28,8	31,1	31,6	33,7	31,7
Bankacılık Sektörü Ortalaması	17,4	13,0	10,4	12,0	12,5	13,1

	Aktif Verimliliği (Toplam Gelir/Toplam Aktifler) (%)					
	2017	2018	2019	2020	2021	Ortalama
Eximbank	4,6	2,7	3,5	3,0	2,7	3,3
KYB Ortalaması	5,1	5,4	6,0	5,0	4,8	5,2
Bankacılık Sektörü Ortalaması	8,7	10,8	10,7	8,1	8,2	9,3

	Özsermaye Çarpanı (Toplam Aktifler / Özsermaye) (X)					
	2017	2018	2019	2020	2021	Ortalama
Eximbank	14,8	18,2	17,9	17,9	22,2	18,2
KYB Ortalaması	5,8	6,9	6,8	7,3	9,6	7,3
Bankacılık Sektörü Ortalaması	9,0	9,0	8,9	9,9	12,5	9,9

Kaynak: TBB, 'Türkiye'de Bankacılık Sistemi Seçilmiş Rasyolar, 2011-2021, Temmuz 2022; TBB, 'Türkiye'de Bankacılık Sistemi, 1959-2021, Haziran 2022; Eximbank Faaliyet Raporları 2021: 6; 2019: 8; 2017: 6.

Tablo 9'a göre 2017 ve 2018 yıllarında bankacılık sektörü ortalaması, 2019, 2020 ve 2021 yıllarında ise Türk Eximbank en yüksek özsermaye kârlılığına sahip olmuştur. İlgili dönem özsermaye kârlılığı bileşenlerini oluşturan aktif verimliliği, kâr marjı ve özsermaye çarpanı açısından incelendiğinde 2021 yılı hariç KYB'ler en yüksek kâr marjına, incelenen dönem boyunca bankacılık sektörü en yüksek aktif verimliliğine ve incelenen dönem boyunca Türk Eximbank en yüksek özsermaye çarpanına sahip olduğu görülmektedir.

7. Sonuç

Genel olarak Eximbank'lar, ihracat yapan şirketlere finansman kolaylıkları sağlayan diğer ülkelere karşı ortaya çıkan rekabet avantaj eşitsizliğini giderme ve kendi ülke ihracat düzeylerini, ülkenin ihracat yapan şirketlerine finansman kolaylığı sağlayarak arttırmayı amaçlayan bankalardır. Türk Eximbank, mal ve hizmetlerin dışalım ve satımı ile yurtdışı müteahhitlik hizmetleri, dış yatırımlar ve yurtiçindeki yatırım malları üretim ve satışlarının finanse, sigorta ve garanti edilmeleri ve bu yoldan uluslararası pazarlardaki rekabet güçlerinin artırılması ve politik ve ticari risk taşıyan pazarlarda güven içinde iş yapılabilmesi için kurulmuş, bu amaçlara ek olarak Devlet Yatırım Bankasının da yerini almıştır. Bu kuruluş, ihracat projelerinde, büyük ihracat şirketleri aracılığıyla üretici kuruluşlara, para piyasası koşullarından daha ucuz krediler sağlamak ve dış yatırımların sigorta ve garanti edilmesi işlevlerini üstlenmektedir. Türk Eximbank, KYB grubunda sınıflandırılmakta olup, devlet destekli ihracat kredi kuruluşudur.

Çalışmada, Türk Eximbank'ın 2017-2021 dönemindeki faaliyetleri DuPont modeli olarak bilinen öz sermaye karlılığı yöntemi ile incelenmiştir. İncelenen 2017-2021 döneminde, Türk Eximbank, KYB'ler arasında toplam aktifler bakımından en yüksek paya sahip KYB olmuştur. 2021 yılında, KYB'lerin toplam aktifler bakımından bankacılık sektöründeki payı %7,2 iken, bu oranın yaklaşık yarısı (%3,8) Türk Eximbank'a ait olmuştur. Benzer durum, 2021 yılında toplam krediler ve alacaklar bakımından sektör payında da ortaya çıkmış, KYB'lerin sektör payı %9,1 iken, Türk Eximbank'ın sektör payı %5,9 olmuştur. Toplam kredilerin toplam aktifler içindeki payı incelendiğinde, Türk Eximbank'ın incelenen yıllar itibarıyla %94 ile %89,4 arasında çok yüksek bir orana sahip olduğu ve bu çerçevede yüksek bir özkaynak çarpanı kullandığı görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda Türk Eximbank, 2017 ve 2018 yıllarında KYB ortalamasından yüksek ve bankacılık sektörü ortalamasından düşük öz sermaye karlılığına sahipken, takip eden üç yılda hem KYB ortalamasından hem de bankacılık sektörü ortalamasından anlamlı derecede yüksek bir orana sahip olmuştur. Türk Eximbank'ın daha yüksek öz sermaye karlılığına sahip olmasının nedeni; incelenen dönem boyunca hem KYB ortalamasından hem de bankacılık sektörü ortalamasından daha düşük varlık getirisine sahip olmasına rağmen daha yüksek öz sermaye çarpanına sahip olmasıdır.

İncelenen 2017 – 2021 dönem ortalamasına bakıldığında; hem Türk Eximbank'ın hem de KYB'lerin özkaynak karlılığı bankacılık sektörü ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. KYB'lerin özkaynak karlılığının yüksek olmasının nedeni aktif karlılığının yüksek olmasıdır. Türk Eximbank'ın özkaynak çarpanı ortalaması hem KYB'lerin ortalamasından hem de bankacılık sektör ortalamasından yüksek gerçekleşmiştir. Bu durumun temel nedeni Türk Eximbank'ın toplam aktiflerde kredilerin payının hem KYB'lerden hem de bankacılık sektöründen yüksek olmasıdır.

Aktif karlılığı açısından analiz sonucu değerlendirildiğinde; incelenen dönem boyunca KYB'lerin hem Türk Eximbank'tan hem de bankacılık sektörü ortalamasından daha yüksek aktif karlılığına sahip olduğu görülmektedir. Türk Eximbank'ın ilgili döneme ait aktif karlılığı gelişimi incelendiğinde; incelenen dönem boyunca hem KYB'lerin ortalamasından hem de 2021 yılı hariç bankacılık sektörü ortalamasından daha düşük aktif karlılığına sahip olmuştur. İncelenen dönem kar marjı açısından karşılaştırıldığında, KYB'lerin 2021 yılı hariç hem Türk Eximbank'tan hem de bankacılık sektörü ortalamasından daha yüksek kar marjına sahip olduğu, Türk Eximbank'ın 2017 ve 2021 yılları hariç ikinci sırada geldiği görülmektedir. Türk Eximbank'ın 2017 yılı hariç incelenen dönem boyunca bankacılık sektör ortalamasından daha yüksek kar marjına sahip olmasına rağmen daha düşük aktif karlılığına sahip olmasının nedeni, incelenen dönem boyunca hem KYB'lerden hem de bankacılık sektör ortalamasından daha düşük aktif verimliliğine sahip olmasıdır. İncelenen dönem aktif verimliliği açısından karşılaştırıldığında, bankacılık sektörünün hem Türk Eximbank'tan hem de KYB'lerden daha yüksek aktif verimliliğine sahip olduğu görülmektedir. İncelenen 2017 – 2021 dönem ortalamasına bakıldığında Türk Eximbank'ın en düşük aktif karlılığı ortalamasına

sahip olduğu, KYB'lerden sonra ikinci sırada kar marjı ortalamasına sahip olmasına rağmen en düşük aktif verimliliği ortalamasına sahip olması nedeniyle bu sonucun ortaya çıktığı görülmüştür.

Bu çalışma, Türk Eximbank'ın finansal performansının DuPont yöntemi kullanılarak incelenmesi açısından literatüre katkı sağlamaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda, Türk Eximbank'ın finansal performansı farklı yöntemler kullanılarak incelenebilir ve elde edilen bulgular bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar ile karşılaştırılabilir.

8. Extended Abstract

Eximbank was established in 1934 by the US Government to finance American exports. Eximbank loans are designed to be used by foreign private or public companies or multinational corporations, provided that they are used to purchase American goods. The loans are designed to be used as loans related to projects or to eliminate existing import difficulties. Eximbanks are banks that aim to eliminate inequalities in competitive advantages that arise against other countries by providing financing opportunities to exporting companies and to increase the export levels of their own countries by providing financing opportunities to the country's exporting companies. Turk Eximbank is a development and investment bank (DIB) established in 1987 after the restructuring of the State Investment Bank. As a state-supported export credit institution, Turk Eximbank provides credit, insurance and guarantee services for services such as increasing exports, diversifying exported goods and services, providing new markets for exported goods and supporting foreign contracting services. Within the framework of these financial services provided, Turk Eximbank has become a specialized bank focused on exports.

In order to see the success of a bank, the bank's return and risk measurements must be analyzed. For return analysis, balance sheet and income statement information that will provide access to profitability data will be sufficient. It would be appropriate to start the return analysis with the return on equity (ROE) model. The DuPont analysis method is also referred to as multiple financial ratio analyses that measure the results of banks' period activities with (ROE). The ROE model, also known as the DuPont model, separates ROE into several basic components to see the sources of a bank's profitability. The ROE can be calculated by dividing net profit by total equity. The ROE is also calculated as a result of the multiplication of the return on assets (ROA) and the equity (leverage) multiplier (EM). Considering that ROA can be obtained by multiplying the profit margin (PM) and asset utilization (assets turnover) (AU), ROE is calculated by multiplying the PM, AU and EM.

In this study, using the data published by the Banks Association of Türkiye, the activities of Türk Eximbank in the period 2017-2021 were examined with the ROE method known as the DuPont model. In the 2017-2021 period examined in the study, Türk Eximbank was the DIB with the highest share in terms of total assets among DIBs. In 2021, while the share of DIBs in the banking sector in terms of total assets was 7.2%, approximately half of this rate, 3.8%, belonged to Türk Eximbank. A similar situation emerged in the sector share in terms of total loans and receivables in 2021, while the sector share of DIBs was 9.1%, Türk Eximbank's sector share was 5.9%. When the share of total loans in total assets is examined, it is seen that Türk Eximbank has a very high rate between 94% and 89.4% as of the years examined and uses a high EM within this framework. As a result of the analysis, it is seen that Türk Eximbank had a higher ROE than the DIB average and lower than the banking sector average in 2017 and 2018, but it had a significantly higher rate than both the DIB average and the banking sector average in the following three years. The reason why Türk Eximbank has a higher ROE is that it has a higher EM despite having a lower ROE than both the DIB average and the banking sector average during the examined period. When the average of the 2017 - 2021 period examined is examined, it is seen that both Türk Eximbank and DIBs have higher ROE than the banking sector average. The reason for the high ROE of DIBs is that their ROA is higher than both Türk Eximbank and the banking sector average. Türk Eximbank's average EM was higher than both the DIBs' average and the banking sector average. The main reason for this situation is that Türk Eximbank's share of loans in total assets is higher than both Türk Eximbank and the banking sector.

Araştırmacıların Katkı Oran Beyanı / Contribution of Authors

Yazarların çalışmadaki katkı oranları Ali BORA %40/ Musa ŞANAL %30/ Servet ÖNAL %30 şeklindedir.
The authors' contribution rates in the study are Ali BORA %40/ Musa ŞANAL %30/ Servet ÖNAL %30 form.

Çıkar Çatışması Beyanı / Conflict of Interest

Çalışmada herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.
There is no conflict of interest with any institution or person in the study.

İntihal Politikası Beyanı / Plagiarism Policy

Bu makale İntihal programlarında taranmış ve İntihal tespit edilmemiştir.
This article was scanned in Plagiarism programs and Plagiarism was not detected.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı / Scientific Research and Publication Ethics Statement

Bu çalışmada Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamında belirtilen kurallara uyulmuştur.
In this study, the rules specified within the scope of the Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive were followed.

Kaynakça

- Arslan, E. & Bora, A. (2016a). *Milenyum öncesi ve sonrası (1991-2015) Türkiye'deki bankacılık sektörü*. Ankara: Ankara Basım Matbaacılık.
- Arslan, E. & Bora, A. (2016b). 1990 – 2013 yılları arasında özel sermayeli bankalar ile yabancı sermayeli bankaların faaliyetlerinin oran analizi yöntemiyle incelenmesi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmaları Dergisi*, 1(1), s. 9-32.
- Arslan, E. (2017). Türk bankacılık sisteminde aktif büyüklüğüne göre ilk yedi bankanın kârlılık ve verimlilik açısından karşılaştırmalı analizi: 2003 –2015 dönemi. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 17(34), s. 226-247.
- Arslan, E. & Bora, A. (2020). Comparative profitability and efficiency analysis of state-owned banks in Turkey between the 1991-2002 period and the 2003-2015 period. *Studies on Balkan and Near Eastern Social Sciences*, Volume 4, (Ed.: Rasim Yılmaz, Günther Löschnigg), Peter Lang, s. 253-264.
- Arslan, E., Bora, A. & Amanat, A. H. (2020a). Comparative analysis of conventional and Islamic banking: The case of Bakhtar Bank transforming into Islamic bank of Afghanistan . *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27(3), s. 479-493. doi: 10.18657/yonveek.711902.
- Arslan, E., Bora, A. & Amanat, A., H. (2020b). Financial analysis of Afghanistan International Bank. *12. Uluslararası Çin'den Adriyatik'e Sosyal Bilimler Kongresi*, 23-24 Ekim, Faryab Üniversitesi, Afganistan, s. 127-137.
- Arslan, E. & Bora, A. (2021). Türk bankacılık sektöründe mevduat bankalarının finansal performanslarının DuPont sistemine göre incelenmesi: 2015-2019 dönemi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(43), s. 6356-6376. doi: 10.26466/opus.930091.
- Arslan, E. & Bora A. (2022a). Dış ticaretin finansmanında Türk Eximbank'ın rolü: 2016-2020 dönemi faaliyetlerinin incelenmesi. *Teorik Anlamda İktisadi ve Finansal Olaylara Akademik Yaklaşımlar*. (Ed.: Şahin Karabulut). Ekin Yayınevi, s. 103-112.
- Arslan, E. & Bora, A. (2022b). Türk bankacılık sektöründe faaliyette bulunan kalkınma ve yatırım bankalarının 2015 – 2020 dönemi performanslarının özkaynak kârlılığı bileşenlerine göre incelenmesi. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), s. 27-40. <https://dergipark.org.tr/bsbd>.
- Arslan, E. & Bora, A. (2023). Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren yabancı sermayeli mevduat bankalarının finansal performanslarının DuPont yöntemine göre analizi: 2015 - 2022 dönemi. *XX. IBANESS Congress Series on Economics, Business and Management*, October 14-15, Ohrid, Republic of North Macedonia, s. 345-360.
- Berk, N. (1999). *Finansal yönetim*. Türkmen Kitabevi.
- Bora, A. & Arslan, E. (2017a). Türkiye'de kurulmuş yabancı sermayeli bankaların 2015 yılındaki performanslarının oran analizi yöntemi ile incelenmesi. *PEŞA International Journal of Social Studies*, 3(1), s. 6-31.
- Bora, A. & Arslan, E. (2017b). Türk kamu bankalarının karşılaştırmalı analizi: 2003-2015 dönemi. *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), s. 27-47.
- Bülbül, S. E. & Demiral, A. (2016). Türkiye ekonomisinde ekonomik büyüme, ihracat ve Eximbank kredileri arasındaki nedensellik ilişkisi: 2022-2015, *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 12(46), s. 21-39. doi: 10.14783/od.v12i46.1000010002.
- Demirtaş, T. (2024a). Comparative analysis of return on equity ratios with Dupont method to the banking sector groups in Türkiye. *ISRG Journal of Arts, Humanities and Social Sciences*, II(V), s. 7-13. <https://isrgpublishers.com/isrgjahss>.
- Demirtaş, T. (2024b). Islamic bank's profitability analysis with Dupont bethod: Country cases. *International Journal of Social Science and Human Research*, 7(11), s. 8558-8565. doi: 10.47191/ijsshr/v7-i11-62.
- Hempel, G. H. & Simonson, D. G. (1999). *Bank management*, John Wilwy & Sons, Inc.
- Önal, S. & Mat, M. (2017). Türkiye'deki özel katılım bankalarının üç aylık periyotlarla 2014-2016 döneminde kârlılıklarının oran analizi yöntemiyle incelenmesi. *International Journal of Academic Value Studies*, 3(16), s. 87-94. www.javstudies.com.

- Önal, S. (2018). Borsada işlem gören sigorta şirketlerinde 2012-2016 dönemi kârlılık analizi. *Atlas Journal*, 4(10), s. 587-598.
- Önal, S., Eraslan, S. & Özdoğan, H., A. (2021). Türkiye’de özel ve kamu katılım bankalarının 2015-2020 dönemindeki kârlılıklarının oran analizi yöntemiyle incelenmesi. *Kabramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), s. 109-124. doi: 10.47147/ksuüibf.906317.
- Rose, P. S. & Fraser D. R. (1988). *Financial institutions*. Business Publications.
- Seyidoğlu, H. (1992). *Ekonomik terimler sözlüğü*. Güzem Yayınları.
- Tandon, D., Singh, H. & Singh K. (2016). Profitability valuation in Indian banks – emperics via David Cole model. *IOSR Journal of Business and Management*, s. 64-83. <http://www.iosrjournals.org/iosr-jbm/papers/IESMCRC/Volume%202/64.83.pdf>
- Tijjjang, B., Sudirman, I. & Efendy, T. (2020). Analysis of Du Pont system in measuring the financial performance. *IOSR Journal of Business and Management*, 22(10), s. 53-58. doi: 10.9790/487X-2210085358.
- Türk Eximbank. (2018). *2017 Faaliyet raporu*.
- Türk Eximbank. (2020). *2019 Faaliyet raporu*.
- Türk Eximbank (2021). *2020 Faaliyet raporu*.
- Türk Eximbank. (2022). *2021 Faaliyet raporu*.
- Türkiye Bankalar Birliği (Temmuz 2022). *Türkiye’de bankacılık sistemi seçilmiş rasyolar 2011-2021*. Türkiye Bankalar Birliği.
- Türkiye Bankalar Birliği (Haziran 2022). *Türkiye’de bankacılık sistemi 1959-2021*. Türkiye Bankalar Birliği.
- Yüksel, A. S., Yüksel, A. & Yüksel, Ü. (2004). *Bankacılık hukuku ve işletmesi*. Beta Basım Yayım.